

. (

**ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД
на РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**До КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
на РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

И С К А Н Е

От : Тричленен състав на Търговска колегия на Върховен касационен съд

На основание : Чл.150, ал.2 във връзка с чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията на Република България.

За : Установяване на противоконституционност на параграф 8, ал.1 от Преходните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за приватизация и следприватизационен контрол, обн. ДВ бр.72 от 2006 г., *в частта*, с която е предвидена възможност да се учредява законна ипотека върху имуществото на приватизираното дружество за неизпълнени задължения на купувача по заварен приватизационен договор, сключен по реда на чл.25 ЗППДОБП /отм./, поради противоречие с чл.17, ал.1 и ал.3 и чл.19, ал.2 и ал.3 от Конституцията на Република България.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Във Върховния касационен съд е висящо търговско дело № 3013/2013 г., образувано по касационна жалба срещу въззивно решение, с което по предявен от търговско дружество иск срещу Агенция за приватизация и следприватизационен контрол е призната за нищожна законна ипотека върху имущество на дружеството, учредена и вписана от Агенция за приватизация и следприватизационен контрол на основание параграф 8, ал.1 ПР на ЗИДЗПСК, обн. ДВ бр.72/2006 г., за неизпълнени задължения на купувача по заварен приватизационен договор, сключен по реда на чл.25 ЗППДОБП /отм./. Въззивното решение е допуснато до касационно обжалване с определение по чл.288 ГПК. С определение № 107 от 06.04.2015 г. производството по делото е спряно на основание чл.150, ал.2 от Конституцията на Република България.

За да се произнесе по касационната жалба, Върховният касационен съд следва да приложи разпоредбата на параграф 8, ал.1 ПР на ЗИДЗПСК, обн. ДВ бр.72/2006 г. Съгласно параграф 8, ал.1 ПР на ЗИДЗПСК, обн. ДВ бр.72/2006 г., за заварените приватизационни договори, по които има неизпълнени в срок задължения, изпълнителният съвет на Агенцията за следприватизационен контрол, съответно органите по чл.4, ал.2, могат да предприемат необходимите действия за учредяване на законна ипотека върху имуществото на купувача, а в случаите по чл.25 и чл.35 от отменения Закон за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия /обн. ДВ бр.38/1992 г., отм. ДВ бр.28/2002 г./ - върху имуществото на приватизираното дружество.

Сезираният с касационната жалба тричленен състав на Върховен касационен съд намира, че посочената разпоредба е противоконституционна *в частта*, с която урежда възможност в случаите на заварени приватизационни договори по чл.25 от ЗППДОБП /отм./, по които има неизпълнени в срок задължения на купувача, изпълнителният съвет на Агенцията за следприватизационен контрол да предприема необходимите действия за учредяване на законна ипотека върху имущество на приватизираното дружество. Мотивите в подкрепа на становището за противоконституционност са следните :

1. Противоречие с чл.17, ал.1 и ал.3 от Конституцията на Република България :

Съгласно чл.17, ал.1 от Конституцията на Република България, правото на собственост се гарантира и защитава от закона. Чл.17, ал.3 от Конституцията обявява частната собственост за неприкосновена, а ал.5 определя условията, при които е допустимо отчуждаване на частна собственост - само въз основа на закон, с цел удовлетворяване на държавни и общински нужди, които не могат да бъдат задоволени по друг начин, след предварително и равностойно обезщетение на собственика.

Сключването на приватизационен договор по чл.25 ЗППДОБП /отм./ е правен способ за продажба на притежавани от държавата и общините акции и дялове в търговски дружества с ограничена отговорност. Продажбата по реда на чл.25 ЗППДОБП /отм./ води до промяна в принадлежността на правата върху акциите и дяловете, но не и до промяна в принадлежността на правото на собственост върху имуществото на търговските дружества. С договора за приватизационна продажба купувачът на акции и дялове поема определени имуществени задължения към насрещната страна - държавата или общината, и отговаря за изпълнението им с цялото си имущество - чл.133 ЗЗД. Приватизираното дружество е трето лице за породеното от приватизационния договор правоотношение и по аргумент от чл.133 ЗЗД неговото имущество не служи като обезпечение за поетите от купувача задължения.

С разпоредбата на параграф 8, ал.1 ИП към ЗИДЗПСК законодателят е признал на държавата - чрез Агенцията за следприватизационен контрол, правото да учредява законни ипотeki върху имуществото на търговски дружества, чиито акции и дялове са прехвърлени чрез заварени при влизането ѝ в сила приватизационни договори по чл.25 ЗИПДОБІІ /отм./, за да обезпечи вземанията си към неизправните купувачи по такива договори. Възможността за учредяване на законна ипотека съставлява своеобразна привилегия за държавата като кредитор по приватизационния договор. Реализирането на тази възможност позволява на държавата да удовлетвори вземанията си към неизправния купувач като пристъпи към принудително изпълнение върху имуществото на приватизираното дружество, което е трето за приватизационното правоотношение лице и по закон не носи отговорност за неизпълнените в срок задължения на купувача по приватизационния договор. Успешното провеждане на принудително изпълнение върху обременения със законна ипотека имот има за последица лишаване на приватизираното дружество от правото на собственост върху имота като санкция за неизпълнение на чужди задължения, поети към държавата от друг правен субект - неизправният купувач. Чрез използване на създадената с параграф 8, ал.1 ИП към ЗИДЗПСК привилегия от страна на държавата на практика се постига ефекта на отнемане на притежавана от приватизираното дружество частна собственост, обявена за неприкосновена с чл.17, ал.3 от Конституцията на Република България. Отнемането на правото на собственост в резултат на упражняване на ипотечното право на държавата не може да бъде оправдано с обществен интерес, тъй като вземанията на държавата по приватизационни договори са частноправни и интересът от тяхното удовлетворяване не превишава интереса на всеки друг кредитор с неудовлетворени в срок договорни вземания.

Признавайки право на държавата да учредява законни ипотeki върху имущество на приватизирани дружества, за да удовлетвори вземанията си към неизправните купувачи по заварени приватизационни договори, законодателят урежда законов механизъм за накърняване на неприкосновеността на частната собственост, което противоречи на установените в чл.17, ал.1 и ал.3 от Конституцията принципи.

2. Противоречие с чл.19, ал.2 и ал.3 от Конституцията на Република България :

В чл.19, ал.1 от Конституцията е провъзгласен принципът, че икономиката на Република България се основава на свободната стопанска инициатива. С цел осигуряване на необходимите предпоставки за провеждане на този принцип чл.19, ал.2 от Конституцията възлага на закона да създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, а ал.3 на чл.19 постановява,

че инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона.

В мотивите си към решение № 13/31.07.2014 г. по к. д. № 1/2014 г. Конституционният съд е посочил, че : „Конституцията в чл.19, ал.2 предписва на държавата да изгради система за правно регулиране на стопанската дейност, която да гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия, както когато започват стопанска дейност, така и по отношение на нейното организиране”; „Разпоредбата на чл.19, ал.3 от Конституцията е с характер на законно установена гаранция на инвестициите и на свободната стопанска инициатива в страната. След като законодателят насърчава инвестициите и стопанската дейност, той същевременно с това трябва да създаде режим, който да защитава легитимно инвестициите, които се правят или са направени от български и чуждестранни физически и юридически лица, за да функционира нормално икономическата система”.

Разпоредбата на параграф 8, ал.1 ПР към ЗИДЗПСК *в частта*, уреждаща право за държавата да учредява законни ипотeki върху имуществото на приватизирани дружества за неизпълнени в срок задължения на купувачите по заварени приватизационни договори, е в противоречие с основополагащия конституционен принцип за свобода на стопанската инициатива.

Законът поставя държавата като кредитор с частноправно вземане в привилегировано положение спрямо останалите правни субекти, които осъществяват стопанска дейност в Република България и по силата на чл.19, ал.2 от Конституцията имат правото да се ползват от еднакви законови условия за участие в стопанския живот. Подобно неравноправно третиране на държавата и на частноправните субекти, извършващи стопанска дейност на нейната територия, нарушава принципа за свободната стопанска инициатива и допустимостта му е отречена от Конституционния съд в решение № 19/1993 г. по к. д. № 11/93 г., в което е прието, че „гражданите и юридическите лица при една действително пазарна икономика, която Конституцията иска да гарантира, са по принцип равнопоставени на държавата”.

Привилегията на държавата пречатства свободната стопанска инициатива на приватизираните дружества, по отношение на които се предприемат действия по параграф 8, ал.1 ПР към ЗИДЗПСК, тъй като учредяването на законна ипотека затруднява и ограничава правата на тези дружества да се ползват от своето имущество, за да реализират положителни резултати от дейността си. Учредяването на ипотека по параграф 8, ал.1 ПР към ЗИДЗПСК е пречка за свободната стопанска дейност и на всички физически и юридически лица, различни от неизправните купувачи по приватизационните договори, които са закупили акции и дялове от капитала на приватизираните дружества,

разчитайки на доброто им имуществено състояние, а впоследствие законодателят ги е поставил в риск да понесат неблагоприятни икономически последици от провеждането на принудително изпълнение върху имуществото на приватизираното дружество за задължения, чужди на неговата правна сфера.

Разпоредбата на параграф 8, ал.1 ПР към ЗИДЗПСК е в разрез с конституционното изискване за закрила на инвестициите в Република България.

Закупуването на акции и дялове в търговски дружества е форма на инвестиция, която следва да се ползва от гарантираната с чл.19, ал.3 от Конституцията законова закрила. Съдържащата се в чл.8, параграф 1 ПР към ЗИДЗПСК законова уредба позволява на държавата чрез използване на механизма на учредяване на законна ипотека върху имуществото на приватизирани дружества да засегне правата и интересите на множество физически и юридически лица, инвестирани в тези дружества посредством закупуването на акции и дялове от капитала им. Поради приложимостта ѝ към заварени приватизационни договори посочената разпоредба създава предпоставки за лишаване от законова закрила на инвестиции, извършени в предходен момент при съобразяване от инвеститорите на тогава действащата правна уредба, изключваща възможността за последващо обременяване на имуществото на приватизираното дружество със законна ипотека в полза на държавата за неизпълнени в срок задължения на купувача по приватизационния договор. Законът не обвързва учредяването на ипотека с изискване придобитите с приватизационния договор акции и дялове да не са прехвърлени от неизправния купувач или той да има мажоритарно участие в капитала на приватизираното дружество. При липса на такова изискване учредяването на законна ипотека и упражняването на ипотечното право от държавата ще засегне неоправдано инвестициите на всички акционери/съдружници, които с оглед способа за придобиване на акциите и дяловете не носят отговорност за задълженията на неизправния купувач, но в действителност ще бъдат засегнати от санкционирането на неизпълнението им чрез провеждане на принудително изпълнение върху имуществото на приватизираното дружество. Въвеждането на законов механизъм, лишаваш от закрила извършени в българската икономика инвестиции и създаващ реална заплаха за интересите на инвеститорите, нарушава принципите на правовата държава, каквато според чл.4, ал.1 от Конституцията е Република България.

Признатата със закон възможност държавата да учредява законна ипотека върху имущество на приватизирани дружества за неизпълнени в срок задължения на купувачите по заварени приватизационни договори легализира опасността от накърняване на правата и интересите и на чуждестранните инвеститори, които са се доверили на прокламираната с

чл.19, ал.3 от Конституцията закрила на инвестициите и са инвестирали в българската икономика чрез закупуване на акции и дялове от капитала на български търговски дружества.

По изложените съображения тричленният състав на Върховен касационен съд, Търговска колегия, отправя до Конституционния съд на Република България следното

И С К А Н Е :

УВАЖАЕМИ конституционни съдии,

МОЛИМ на основание чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията на Република България да обявите за противоконституционна, поради противоречие с чл.17, ал.1 и ал.3 и чл.19, ал.2 и ал.3 от Конституцията на Република България, разпоредбата на параграф 8, ал.1 от Преходните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за приватизация и следприватизационен контрол, обн. в ДВ бр.72/2006 г., в частта, с която урежда възможност в случаите на заварени приватизационни договори по чл.25 от отменения Закон за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия /обн. ДВ бр.38/1992 г., отм. ДВ бр.28/2002 г./, по които има неизпълнени в срок задължения, изпълнителният съвет на Агенцията за следприватизационен контрол да предприема необходимите действия за учредяване на законна ипотека върху имуществото на приватизираното дружество.

На основание чл.18, ал.2, т.3 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд посочваме като заинтересовани институции Народното събрание и Министерски съвет на Република България.

На основание чл.18, ал.5 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд прилагаме преписи от определение № 107 от 06.04.2015 г. по т. д. № 3013/2013 г. на ВКС, Търговска колегия, и от настоящото искане за посочените заинтересовани институции.

СЪДЕБЕН СЪСТАВ :

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

/Татяна Върбанова/

ЧЛЕНОВЕ : 1.

/Камелия Ефрембџа/

2.

/Бонка Йонкова/